

Proves d'accés a la Universitat. Curs 2007-2008

Llengua catalana i literatura

Sèrie 4

Escolliu UNA de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

APARICIÓ PROVIDENCIAL DE LA SARDINA

Pertanyo al que se'n diu un llinatge de senyors. Parlant en general i amb les excepcions pertinents (no gaires, cregui'm), això significa que no hem fotut mai brot si exceptuem l'avantpassat que va fer els diners, un personatge fosc sobre el qual ens hem abstingut d'efectuar indagacions serioses i aprofundides per evitar sorpreses que poguessin trasbalsar-nos la consciència i amargar-nos el gaudi del patrimoni. Ens va servir d'escarment la dramàtica lliçó d'una altra família forta. Empès per una curiositat malsana i temerària, el primogènit va posar-se a regirar paperassa sobre la soca del llinatge. El xicot no despenjava de gaire alt i no va prendre precaucions. Buscar la veritat és molt lloable, senyor secretari, sempre que siguis prou llest per no trobar-la o passar de llis si, malgrat tot, l'ensopegues. Ell, a força d'escodrinjar, va acabar descobrint-la. Resultat: es va desprendre de tot el que posseïa donant-ho als pobres i va professar a la Trapa. ¿Què va treure a llum? Si, com diuen, va exhumar un rebesavi traficant d'esclaus, no n'hi havia per tant. A Mequinensa, ja en teníem un, tan ric que un rei va ennobrir-lo, i els descendents s'ho prenién prou bé: pagaven una missa anual per les ànimes dels pobres negres sobre els quals s'assentava la fortuna de la família. També és veritat que això va a caràcters i cadascú té el seu. Viure de la moma té les seves servituds.

El nostre patrimoni no va tenir un final tan sobtat ni de bon tros però, és clar, a força d'hereus escampa i de ganduls de ferro colat, va anar minvant inexorablement. Li estalviaré les etapes de la decadència. Contemplades en conjunt i amb prou perspectiva, constitueixen una davallada sense incidents notables, força monòtona. Tampoc no li parlaré de les doloroses circumstàncies com accidents, malalties i un parell de suïcidis amb arma de foc que van anar desfullant l'arbre genealògic, i gràcies a les quals vaig convertir-me en l'últim exemplar de la dinastia i en l'únic hereu a la mort dels pares. Sempre he fet honor a la tradició d'indolència del llinatge, per bé que, d'estudiant, encara que li costi de creure, vaig estar a punt de trencar-la. Pecats de joventut, senyor secretari. M'interessava l'agronomia i vaig abocar-m'hi amb entusiasme davant la mirada escèptica de la família. Volia transformar la comarca introduint-hi nous conreus, explotar la terra amb sistemes racionals, moderns. En confiança, l'embranchida inicial va

durar-me poc. A mitja carrera, vaig començar a desinflar-me. La dolça teranyina de la mandra va enxampar-me. ¿No menjàvem, posem per cas, carxofes, olives, ametlles, albergínies, préssecs, melons, peres, pomes, escaroles o enciams prou bons? ¿Qui em feia ficar en llibres de cavalleries? Si ja teníem mitgers que ens treballaven les finques, ¿per què havia d'escarrassar-m'hi jo? D'aquella il·lusió juvenil, em queda no diré una passió, paraula massa forta per al tarannà familiar, però sí una tirada de caire contemplatiu, diguem-ne virgilià, per les feines agrícoles amb molt de color, com ara la verema.

Jesús MONCADA. *Calaveres atònites*. 1999

1. Comprensió

- 1.1. El text permet de fer-nos una idea clara del personatge que s'hi expressa. En sis línies com a màxim, feu-ne un retrat que inclogui les principals característiques socials i psicològiques d'aquest personatge.
[1 punt]
- 1.2. Expliqueu succintament per quina raó les expressions següents, subratllades en el text, no hi tenen el valor paradoxal que, preses al peu de la lletra, se'ls podria atribuir:
- a) *Buscar la veritat és molt lloable, senyor secretari, sempre que siguis prou llest per no trobar-la o passar de llis si, malgrat tot, l'ensopegues.*
[0,5 punts]
- b) *Pecats de joventut, senyor secretari. M'interessava l'agronomia i vaig abocar-m'hi amb entusiasme [...].*
[0,5 punts]
- 1.3. La rica expressivitat del text es manifesta particularment per l'ús sovintejat d'expressions col·loquials enginyoses, el sentit de les quals el lector pot deduir fàcilment, encara que no les hagués sentit dir prèviament, gràcies al context en què apareixen. Glosseu el significat de les expressions següents, que trobareu subratllades en el text:
- a) *no hem fotut mai brot*
b) *El xicot no despenjava de gaire alt*
c) *ganduls de ferro colat*
d) *ficar[-se] en llibres de cavalleries*
[1 punt]
- 1.4. Expliqueu amb paraules entenedores, que no han de ser obligadament tècniques, en què consisteixen les figures de discurs que es troben en les expressions següents, subratllades en el text:
- a) *van anar desfullant l'arbre genealògic*
[0,5 punts]
- b) *La dolça teranyina de la mandra va enxampar-me*
[0,5 punts]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolueu, en unes 200 paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

- a) Descriviu un personatge, real o de ficció, que s'assembla més o menys al protagonista del text.
- b) Els textos narratius: classificació en subgèneres i caracterització.

3. Reflexió lingüística sobre el text

- 3.1. Paireu atenció a la seqüència d'oracions següent, que trobareu subratllada en el text: *També és veritat que això va a caràcters i cadascú té el seu. Viure de la moma té les seves servituds.*

Identifiqueu i transcriviu íntegrament en el quadern de respostes TOTS els constituents explícits de la seqüència (mots, sintagmes o oracions subordinades) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte, la de complement directe, la d'atribut i la de complement de règim verbal.

[1 punt]

- 3.2. Reproduïu senceres en el quadern de respostes (però suprimint, quan les transcriviu, els incisos i altres menes de constituents adjunts separats per comes que hi pugui haver) TOTES les oracions subordinades adverbials de tipus condicional que figuren en el primer paràgraf del text.

[0,5 punts]

- 3.3. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: *per bé que, d'estudiant, encara que li costi de creure, vaig estar a punt de trencar-la.*

De les opcions següents, només UNA és correcta. Indiqueu quina és:

- a) *que* és un pronom relatiu que té com a antecedent el substantiu *bé*.
- b) *d'estudiant* és un sintagma nominal que fa de subjecte del verb *vaig estar*.
- c) *encara* és un adverbi que forma part d'una locució conjuntiva que introdueix una oració subordinada concessiva.
- d) *de creure* és una oració subordinada substantiva infinitiva que fa de complement directe del verb *costi*.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

- 3.4. Considereu les llistes de termes coordinats següents, que trobareu subratllades en el text:

- a) *accidents, malalties i un parell de suïcidis amb arma de foc*
- b) *carxofes, olives, ametlles, albergínies, préssecs, melons, peres, pomes, escaroles o enciams*

Proposeu, per a cadascuna de les llistes: 1r) dos termes més, susceptibles d'afegir-s'hi mantenint la coherència interna de la llista; 2n) dos hiperònims capaços d'etiquetar adequadament el conjunt de termes llistats.

[1 punt]

- 3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

Pertanyo llinatge excepcions els diners abstingut

[1 punt]

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

POESIA I PROSA. Aquesta oposició ens pot mostrar que aquests conceptes no són excloents. La prova més clara n'és l'existència dels poemes en prosa. Un dels primers exemples d'aquest gènere ens el dona el llibre de Baudelaire, titulat precisament *Petits poèmes en prose* i subtitulat *Spleen de Paris*.

En aquest llibre, Baudelaire ens ofereix poemes deslligats de la forma en vers amb la intenció, entre moltes altres, de mostrar la possibilitat de deslligar la poesia del vers. En realitat, qualsevol discurs en vers que sigui mala poesia (o millor dit: que no tingui res de poesia) també demostra que la bona poesia no la constitueix únicament el vers.

Un exemple de discurs en vers sense poesia ens el pot donar el text versificat d'un poeta dolent, o bé algun dels eslògans publicitaris que veiem a la televisió, o bé alguns dels eslògans que podem escoltar durant el curs de les manifestacions contra una determinada política del govern.

D'aquestes evidències podríem deduir que la poesia no és una manera d'escriure, sinó una determinada qualitat del discurs (oral o escrit). D'aquí ve la dificultat de definir-la d'una manera purament tècnica. Podem trobar poesia en un discurs versificat, i, tot i que tradicionalment és allà on la trobem, no seria pas difícil de posar un exemple de discurs en vers on fos absent. I viceversa: tot i que tradicionalment la poesia no solia aparèixer en prosa, la hi podem trobar, sobretot a partir de l'obra de Charles Baudelaire esmentada més amunt.

Si la poesia és, com dèiem abans, una determinada qualitat del discurs, ¿quin tipus de qualitat és? Els esforços teòrics per definir-la han estat considerables des d'Aristòtil fins als nostres dies. Roman Jakobson representa un dels passos importants en la tasca d'explicació de la qualitat poètica; però, tal com ell mateix posava de manifest, la funció poètica del llenguatge és més àmplia que el concepte de poesia. En definitiva, la funció poètica no és més que una condició lingüística *sine qua non*. Amb altres paraules: el discurs poètic necessita altres característiques qualitatives que van més enllà de la funció poètica per inserir-se a espais més intangibles, com podria ser, per exemple, la *manera* de representar la realitat i l'experiència humana, així com la possibilitat d'il·luminar-les a partir de la representació verbal. La prosa, per altra banda, pot constituir-se en art verbal sense necessitat de requerir la funció poètica, per bé que la pugui incorporar. Resumint: poesia i prosa no són conceptes excloents ni formen una veritable oposició.

Salvador OLIVA. *Introducció a la mètrica*. 1986

1. Comprensió

1.1. Tenint present el que diu el text, indiqueu dos subtipus de cadascun dels tipus de discurs següents:

- a) versificat que sigui poesia,
- b) versificat que **no** sigui poesia,
- c) **no** versificat que sigui poesia,
- d) **no** versificat que **no** sigui poesia.

(Atenció: heu d'indicar-ne dos subtipus i no pas d'exemplificar-ne casos concrets. Es tracta, per exemple, de dir que un sonet de Petrarca és un subtipus de *a*, no de reproduir el text de cap sonet concret.)

[1 punt]

1.2. Responeu raonadament, però breument (de tal manera que cada resposta no ocupi més de tres línies), a les qüestions següents:

a) Per quina raó creieu que l'autor introdueix, en el segon paràgraf, la precisió següent: «[...] qualsevol discurs en vers que sigui mala poesia (o millor dit: que no tingui res de poesia) [...]»?

[0,5 punts]

b) Quina relació hi ha, segons l'autor, entre la poesia i la funció poètica del llenguatge?

[0,5 punts]

1.3. En els quatre primers paràgrafs del text figuren uns quants mots que presenten morfemes de primera persona del plural.

a) Identifiqueu aquests mots i anoteu-los en el quadern de respostes.

[0,25 punts]

b) Expliqueu a quines persones reals (no gramaticals) vol referir-se l'autor en fer ús d'aquests mots.

[0,5 punts]

A l'inici del paràgraf cinquè es pot llegir el mot *dèiem*.

c) A parer vostre, hi ha alguna diferència de sentit entre l'ús de la primera persona del plural en aquest mot i els usos de la primera persona del plural en els mots que heu identificat en l'apartat *a* d'aquest exercici?

[0,25 punts]

1.4. Considereu els mots següents, que trobareu subratllats en el text:

deslligar posar inserir-se requerir

Anoteu en el quadern de respostes un sinònim de cadascun d'aquests mots que pugui substituir-lo adequadament en el context discursiu en què apareix.

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolueu, en unes 200 paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) La poesia com a gènere literari.

b) Quin o quins poetes us agraden més?

3. Reflexió lingüística sobre el text

3.1. Identifiqueu de quin tipus són les oracions subordinades següents, que trobareu subratllades en el text:

- a) *que aquests conceptes no són excloents*
- b) *que sigui mala poesia*
- c) *(de) definir-la d'una manera purament tècnica*
- d) *tot i que tradicionalment és allà on la trobem*
- e) *Si la poesia és [...] una determinada qualitat del discurs*
- f) *per inserir-se a espais més intangibles*

[1 punt]

3.2. Pareu atenció al fragment següent, que trobareu subratllat en el text: *el discurs poètic necessita altres característiques qualitatives que van més enllà de la funció poètica.*

Identifiqueu i transcriviu íntegrament en el quadern de respostes TOTS els constituents (mots, sintagmes o oracions subordinades) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte, la de complement directe i la de complement de nom.

[1 punt]

3.3. Anoteu en el quadern de respostes TOTS els mots del text que porten accent diacrític. (No cal que expliqueu per quin motiu en porten; si algun d'aquests mots surt més d'una vegada, no cal que ho feu constar.)

[0,5 punts]

3.4. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: *Un exemple de discurs en vers sense poesia ens el pot donar el text versificat d'un poeta dolent.*

De les opcions següents, només UNA és correcta. Indiqueu quina és:

- a) *Un exemple de discurs en vers sense poesia* fa de subjecte, i *en vers* és un sintagma preposicional.
- b) *ens* fa de complement indirecte, i *pot donar* és una perífrasi verbal.
- c) *el (pot donar)* fa de complement directe, i *dolent* és un gerundi.
- d) *el text versificat d'un poeta dolent* fa de subjecte, i *d'un poeta dolent* fa de complement agent de *versificat*.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

3.5. Descriuiu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

excloents Baudelaire deslligats ens el eslògans

[1 punt]

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

DESCARREGAT DE SELECTES.CAT